

J E L E N K Ö R.

17. szám.

Pest szerda február 26dikán.

1834.

Foglalát: Magyar és Erdélyország (ker. 's orsz. ülések. Nemesítések. Uralkodóink születésnapja 20 helyen ünneplve. Magy. t. társ. híradás. Balkó József †). Anglia (felső- 's alsóházi viták febr. 5 -zikén; Shiel és Althorp; gyár-munkások zaja; leageyek; orosz bánás-mól 's a' t) Franciaország (Dupont de l'Eure elbocsátási levele; Cabet és D'Argout; Barthe javaslata). Spanyolország (carlosisták segedelem-forrásai és újabb csatázás). Portugália (a' constitutionalisok januáribeli diadalai). Németország (Kasselben sajtó-zaklatás; berlini 's haagai hírek). Schweiz (né-melly cantonok baja a' Teugyelséggel).

MAGYAR- és ERDELYORSZÁG.

Pozsony. Febr. 19ikén a' kerületi gyűlésben a' tornai új követ Ragályi ur indítványára kérdésbe jövé: valljon ugyan ő két v. megyének képét (Hevesét 's Tornaét) együtt 's egyszerre viselhesse é, — 's az ebbe vágó hevesi dolgok sérelmi okul, 's következőleg fölírási tárgyul vétessenek é? — élénk vitatások után, a' tárgyzat szavazati többséggel elmellőzteték. Más nap 20dikán mind a' két táblánál országos ülés tartván, a' RRnél némelly előfordult naplókönyvi igazítások 's követi pótlék-utasítások fölhordási után, a' fenmondott tornai követ ur Heves vármegyétől kapott 's kérdésben forgó bizománylevelét a' táblai m. Elnöknek áltnyujtván, annak vitatásba vételét 's a' hevesi dolgok fölött sérelmi fölterjesztést javasla: mitől azonban a' RR., — oda járulván Heves követének sürgetése is, hogy e' tárgyban maga a' megye legtöbb világosságot fogna nyújthatni, — egyezően elállottak. Utána rendre kerültek a' kerületekben előlegesen határozott üzenet és fölírási javaslatok, egyik névszerint a' sürgető fölírás tárgyában ez uttal már 8ik; másik a' dec. 5iki orsz. ülés naplókönyvére lejött kir. válasza fölírás iránt; 3dik a' jan. 3ikáról költ legközelebbi kir. válasza szánt fölírás ügyében, melyek rövid vitatás után jóváhagyatva a' fő RRhöz küldettek által. Ezek az elsőre nézve előbbi véleményükhöz ragaszkodva, hogy azt a' RRék is fogadnák el, őket ufolag fölszólíttatni határozzák; másodikra nézve: a' hivatkozott aggodalomban nem osztoznak, következőleg azt magokrul nem is mondhatják; hanem inkább abból látnának aggodalmat kelhetni, ha midőn a' király legfelsőbb joga 's tiszte szerint a' törvények megtartatását sürgeti, az balra magyaráztatnék. Eképen a' fő RR. értelméhez képest a' fölírási javaslatban több hely részint rövidítendő részint változtatandó levén, azok az ítélőmester által följegyeztetni rendeltettek. A' kerületekben febr. 19ikeig, az ügyvédekről szóló czikk után a' fölöleg törvény-

szünetek megszüntetéséről 's bírósági díjakról (taxákról) szólókat is elvégezték.

Felsőleges Urunk a' megholt Eszterházy hg. nevét viselő gyalogezred tulajdonosává Ferencz főherczeg első szülött fiját méltóztatott nevezni, melly ennél fogva Ferencz modenai Főherczeg nevét fogja viselni. —

Királyunk Ő Felsőleges mult évi dec. 18iki legfelsőbb határozata szerint Tomasini Ferencz hg. Eszterházy serezedi kapitányt, díjelengedés mellett magyar nemességre méltóztatott emelni; jan. 19ki legmagasb rendelésénél fogva pedig Turek József Auersperg vásas ezredbeli másod kapitányt szinte díj-fizetés nélkül magyar nemességgel fölruházni.

Telvék a' levelek 's belföldi hírlapok azon ünneplések leírásával, melyek fels. Uralkodóink születésnapjaira Hazánk külön részeiben intéztettek. Hogy mindenütt szíves volt az érzés belső kép 's buzgó a' hála, főképen illyes alkalommal, azt ujság gyanánt nem irhatjuk; régi kedves dolog az, valamint jó Fejdelmünk országglása; a' hív alattvalók, illyenkor e' belső érzelmek, hol a' mód, körülmény 's községi helyezés kedvező, külső tiszteletben is kitűntetik fényes egyházi szertartásokkal, fegyveres tisztelekedések, 's üdvözlő lövések tétetnek, lakomák 's táncvigalmak történnek, szóval minden, a' örömet nyilvánossá 's népi-ünneppé éleszthet: de egy idő óta, ezeket nem csak a' külfény divatoztatás, hanem számos helyen egy nemesebb tiszteleti 's felsőbb czélú cselekvés, emberiség 's nemzetiségben buzgó századunk kedves bélyege t. i. jelesíti. Ezekből fogjuk lapunk szűk téréhez képest a' szembetünöbbséket kiemelni: Szent a' városban az ünnep befejezéseül táncmulatság adatván, annak tisztán fenmaradt 84 fr. 's 5 kr. jövedelme, valamint a' helyben mulató nemz. színész társaság által a' kebelbeli ifjuság hozzá járultával előestve adott játék jövedelme 129 fr. 's 55 kr. a' városi kórház tőkéje gyarapítására szentelték. — Zágrábban Alagovich Sánd. püspök ur a' tisztelekedett katonaságuak egy napi ingyen zsoldot, altábornagy Lilienberg báró pedig 6

akó bort ajándékoztak. — Egerben a' casinói társaság ez alkalomra igen fényes táncmulatságot adott, mellynek nagy csinnal 's gondos készüllettel rendezett külső díszítvényin kívül, legfőbb érdeme az, hogy a' bejött pénz a' városi kórházi szegények javára fordított, melly célra külön is több lelkes adakozás tétetett le a' pénztárnál, 's a' casinói részvényesek, kik különben ön táncmulatságaikba díjtalan járhatnak, ez uttal a' bál díjt fizeték, sőt azonfelül is adakoztanak. — Esztergamban Majthényi Antal kánonok 's apát ur a' határvidéki katonák közt 12 akó bort 's 80 frtot husra osztatott ki, Szekfű Ferencz kánonok ur pedig délben a' város szegényeit saját házában vendéglé meg. — Radobojon (Horvátországban) a' kénkö-bányászokat már a' múlt évben ugyanez ünnepekor Altmann Antal ur Marburgból azzal örvendezteté meg, hogy Felsőgünk igen jól talált képmásával a' bánya-igazgatóságot, a' munkásokat pedig kétszerezett napibérrel ajándékozta meg; Horváth Ferencz pleb. pedig minden munkásnak egyegy iteze bort, az elhalt munkások özvegyeinek kétszerezett özvegyi díjt, Gay József ur pedig színt ezen özvegyeknek egy egy pengő frtot adakoztak; melly jótételek az idej ünneppel nem csak ismételtettek, hanem hozzájuk Reisser Ferencz ur részéről még 5 akó bor is járult. — B. Csabán helybeli pleb. és esp. Erdélyi József ur valamint már 11 évü ott plebanuskodása óta, egy most is e' nap emlékére a' többi ünnepiség 's vendégleten felül a' katonaságot fejenként egyegy iteze borral 's font hussal vigasztalá meg. — Hasonlón vendéglé meg Podolinban a' katonaságot a' városi tiszthatalóság, a' szegénységet pedig Hagn Ignác pleb. — O-Budán Péchy Ferencz apát 's pleb. ur, a' helybeli előjáróság által kijelelt 20 háznépet, minekutána azokkal a' fényes isteni szolgálat végével a' fels. Pár hosszú életeért különösen példás ajtatosságot tartta, fejenként egyegy peng. frttal ajándékozta meg. — Vázson a' nagy mise alatt az Esterházy-ezredbeli kat. nevelő intézet ifjusága ön üdvözlő lövéseket; 's püspök ő excija a' siketnémák intézetének valamint a' mondott katonai nevelő-intézetnek is külön külön száz száz frttal kedveskedett. — N. Váradon a' b. Máriássy-ezredbeli intézet nevendéki az ünnep tiszteletére estve egy szindarabot játszanak el ügyesen 's viditón. — Ujvidéken Stankovics István püspök ur az általa tartott egyházi szertartások után a' közben fegyveresen tisztelgett katonaságot illően, a' városi tiszthatalóság pedig 100 frtal, 3 akó

borral és 1 mázsa hussal örvendezteté meg; estve ugyan a' városi hatóság által adott táncvígalmom közben három nyelven, illyr, német és magyaron, zendült meg egymásután az „Isten tartsd meg királyunkat.“ — Győrött Bezeredy Ignác kir. tanácsnok 's alispán ur ez ünnepi alkalomra a' megyeház teremében két rendbeli táncmulatságot tartta olly czéllal, hogy azok jövedelme némi kezdetül szolgálhasson egy, idővel 's lassanként létesítendő munkaház pénzalapjának, a' raboskodók számára. — Szabadkán a' város szebb részének kivilágittatásán 's más ünnepléseken kívül a' városi ns. tanács tagjai a' magok közt összegyűjtött 157 fr. 's 30krból százat a' tisztelkedett vitézeknek, többi részét pedig a' katonasági kórháznak ajánlották. A' görög n. egy. közönség ugyanazon vitézeknek fejenként egyegy iteze bort 's font húst adakozott. Estve a' városi kórház javára adatott bál. — Szegeden a' város-kivilágítás mellett estve szinte a' kórház javára táncmulatság adatott; az ott tanyázó katonaságot számul mintegy ezerre menő a' ns. tanács fejenként iteze borral és font hussal vendéglé meg. — N. Becskereken az ünnep estvéjén a' táncsteremben alig leheté mozdulni 's a' nemzeti hangok zengedelmin szép csoport jár a' kellemes hazait. A' terem pompás világít a' polg. katonaság fegyverkúpjai tündöklének 's közöttük fels. Urunk 's Asszonyunk arcsképei. A' polgári kettős század ez alkalommal a' b. Geramb-ezredi hadfogadó kormányának helyben tanyázó legénységét 's ujoncait hussal 's pénzzel vala szíves vigasztalni. — Temesvárott, hol az egész város öröm-tűzben villoga, 's Aradon is hasonló nemzeti kellemű tánczféjez az ünnepet. Utóbbi helyen első alispán Vásárhely János ur által adott külső és belsőkép díszteljes vigaadalomban hat kisasszony 's ugyanannyi ifju csinos nemzeti köntösben nemzetivel kezdé a' tánczot, köz és méltó tapsot aratva. — A' városokban mind könnyebb a' szép ünneplés, de annál emlékezetesb az falukban minthogy azoknak egyszerű mindennapiságokba intező kéz, ösztön vagy vezér példa nélkül ritkán hat el a' polgáriság fensőbb érzelmű hódolása. Szepesben gróf Csákyak hirtokához tartozó 's gazdag bányáiról nevezetes Alsó-és Felső-Szlóvink a' helységben Dudinszky Mihály helybeli plebanus és esperes ur költségén 's eirendelése után febr. 8ka estvéjén valamennyi ház kivilágosított; a' papilak homlokán ő Fölsege mellképe csillogó lámpavilág-fényben tüzetett ki; a' falu mögött emelkedő hegyről pedig egy fé-

nyes ragyoglatú oszlopnál mézsár-durrogások hirdetésként az ünnepet a' szomszéd hegyek és völgyek bányász lakosainak. Más nap a' tisztelt esperes ur fényes isteni tisztelet közben, velős beszédet mondott azon jelezikk fölött: „Adjátok meg a' császárnak a' mi a' császáré“ 's belőle fels. Országlónk világszerzte ható eredményei után a' jobbágyok kölcsönös köteleességét fejtegeté. Ezután házában vagyonos hivatalosít vendéglé meg 's a' szegénységet. — Kovaszinczon (Aradban) az oláh iskolás gyermekek, az igazgatóságnak újabb rendelkezése szerint, egyházi ajtatoskodás alatt a' szentegyházban magyar énekeket hangoztatnak. — Tarna-Örsön b. Orczy László ur a' Krisztus-rend vitéze, egy különös telket ajánlott a' végre, hogy fels. Királyunk születésnapján évenként egy fontos egyházi m. beszéd tartassék, ennek végeztével pedig nagy mise háladatos áldozatul nyujtassék a' Mindenhatóhoz; az iskolás gyermekek részire szükséges magyar könyvek szereztessenek 's köztük ingyen osztassanak ki, 's végre az iskolák számára nemzeti folyóirat vagy hírlapot járassanak. —

Magyar tudós társasági hiradás.

A' „Külföldi játékszín“ IVdik 's Vdik kötete megjelent illy czímmel: A' játékos, dráma 5 felvonásban Ifflandtól, fordította Thaller István, IVdik kötet: Alzir vagy az amerikaiak; szomorújáték 5 felvonásban Voltaire-től, fordította Jakab István, m. k. helytartói concipista, SzSz. MM. és bölcselkedés doctora, hités ügyvéd, t. Bihar vármegye táblabírája 's a' m. t. társaság levelező tagja. Vdik kötet. A' IVdik kötet ára 30 kr. az Vdiké 24 kr. pengőben. — Hasonlóképen elkészült az „Eredeti játékszín“ Iső és Hdik kötete. Az Iső kötetben áll: V érnász, a' magyar tudós társaságtól 1833ban első pályadíjt nyert szomorújáték, öt felvonásban. Irta Vörösmarty Mihál. — A' Hdik kötetet teszi: Tirus, a' m. t. társaságtól 1833ban második pályadíjt nyert szomorújáték, öt felvonásban. Szerzője Horváth Czirill, a' kegyes szerzet tagja, bölcselkedés doctora, 's ennek a' szegedi lyceumban tanítója. Az Iső kötet ára 48 kr. a' Hdiké 40 kr. pengőben. — Találatik mind a' négy kötet bekötve, Eggenberger József pesti könyvárosnál, ki az egész országbeli más könyvárosoknak is annyi példányt fog küldeni eladás végett, a' hányat tőle kívánnak. — Emlékezetbe hozatik, hogy az 1831re kihirdetett philosophiai, 's az 1832re közzé tett historiai kérdésre a' feleletek most e' folyó 1834beli

Martzius 8dikára vártnak be; továbbá, hogy a' ki az 1831re szóló jutalomra eredeti vigjátékot készített, következő Martzius 24dikére küldje be, mert azontúl ismét a' szomorú játéka jutalma kezdődik. Febr. 24dikén 1834.

A' titoknok által.

Balkó József ur a' n.szombathi társas káptalannak k. kinevezett prépostja, előbb bazini alesperes és pudmeriezi plebánus, igen tudományos és buzgó szorgalmu férfit, folyó hón. 15ikén ugyan Pudmeriezen életének 74ikében kimult.

Testvér két fővárosunkat 7 heti elválás-köz után a' tegnapi azaz febr. 25iki alkonykor elkészült hajóid ismét eggyé forrasztá.

A N G L I A.

Febr. 5ikén a' felsőház csak szüre gyült össze a' válaszfelirást felküldendőleg. Az alsóházban Cobbet ur a' válaszbán kitétetni ohajtá, hogy a' ház késedelem nélkül a' szántóvető kerületek szükségét, 's gyógy-módjait veendi nyomozás alá. Indítványa félrevette. Finn ur javaslá: tennék a' válaszfelirásba, hogy az irlandi népet titkos megvesztegetések, 's kémek izgatják; továbbá, hogy az irlandi nép, midőn az uniót hozta kérdésbe, kétségtelen jogát gyakorolja, mert ez által e' statusrendszabás hasznát vagy kárát veszi csak szóba, 's a' káros törvény változtatását kéri. Littleton alstatusitoknok Irlandban erre azt felelte, hogy az Irlandban tartott politikai gyülekezetek szaporítják a' nyugtalan-ságokat 's vétségeket szemlátomást, a' esendbill óta pedig azok ritkulni kezdenek. Kilkeny grófságban az arány ugy áll az előbbihez mint 1,072:227hez. O'Connell ur ostromlá ezen következtetés általános alkalmazhatását. Erre következő igen heves személyes kérdés, 's az angol parlamenti szokást igen kiténtve festő jelenés támadt. Hill ur t. i. megbízójinak Hullban nyilatkozatá, hogy mindegyik irlandi követ igen ellenszegült a' parlamentben a' esendbillnek, a' ministeri privát körökben pedig benső ohajtását jelentgeté: bár keresztül menne. Ezen vádat O'Connell fölfogta, 's azt kívánta lord Althorptól, nyilatkozatná ki: ha valljon valamelyik irlandi követ a' ministerekhez így szólott e? Althorp viszonza: mennyiben ő tudja, illy vélemény valamely kabinetminister előtt nem mondatott ki, de az őszinteség kényszeríti kimondani, hogy némelyek azok közül, kik a' esendbillt a' parlamentben hevesen megtámadták, privát körökben más nyelven szólottak. O'Connell megnevezést kívánt. Lord Althorp

azt mellőzte, de minden felelősséget magára vevén kinyilatkoztatta, hogy ha valamelyik tag magát érdekeltnek hiszi, 's hozzá egyenes kérdést intéz, annak egyenesen fog felelni, O'Connellt azonban 's Finnt nem érté. Hasztalan iparkodott a' házrend feje, a' speaker, a' vitát félbenszakasztani. A' forrás mindig növekedett, sokan az irlandi követek közül felszökkenve kérdezők: ők vagynak e értve? Némely czélzások Shiel urra valának intézve. Ő is kérdező a' lordot: nem azok közül van e, kiket kijelelt. L. Althorp válaszola: Igen, a' tisztes és tudós gentleman egy azon személyek közül. A' láрма 's tetszés a' légnagyobb lett. Shiel ur felelt: „Én hazám 's Istenem színe előtt nyilatkoztatom, hogy ki a' nemes lordnak azt mondotta, ocsmány rágalmazás bűnébe esett; de mivel a' ns lord azt nyilatkoztatta, hogy e' mende-mondát hiszi, 's az egész felelősséget magára vevé, itt természetesen nincs szavam.“ — Erre a' speaker sajnálkozását jelenté a' vita miatt, mellyet talán hirtelen ejtett szó, 's egyéb nem okozhatott. De ha már a' dolog a' ház bírósága elé hozatott, végeztessék ott el is, ne pedig más fegyverrel. Hangos tetszés követé az elnök beszédit, 's kívánák: nyilatkoznék Shiel. Ő némán maradt. A' speaker felszólítá újra. Ekkor Shiel felállott, de csak előbbi nyilatkozását ismételve 's erősítve. Ugyanazt tevé l. Althorp is. Számos tag közben akart járulni, de Shiel ur azt felelé: sértené őt, ha hinnék, hogy ő mint megbántott, fogná szavát visszahuzni. A' statutitoknak Stanley kíváná: venné a' ház mindkettőnek becsületszavát, hogy parlamenten kívül dolgaikban semmit sem fognak tenni. L. Althorp azt mondá, ő sérteni ugyan nem akart, de olyan kérdésre csak úgy felelhetett. L. Althorp ugyan megígérte, hogy a' házön kívül ellenséges lépést nem teend, de midőn látta, hogy erre O'Connell jelentő mozdulatot tőn, hevesen felszólítá: mondaná meg, mit jelentene azzal? O'Connell mondá: barátja Shiel megsértetett fél, azért nem az itt a' kérdés: Althorp nem fog e' ellenséges lépést tenni, hanem az: Shiel fog e' vagy nem? Althorp a' kihívásra mindig késznek nyilatkozott, Shiel némán maradt. Ekkor Burdett ur azt javasla: éljen a' ház tekintetével, 's vétesse a' két czivódót őrizet alá. Mire a' speaker megparancsolá, hogy Richard Lalor Shiel esquir, 's lord viscount Althorp a' kincstár kancellárja őrizet alá vétesse, 's el is vitettek, míg oda nem nyilatkoztak, hogy semmi ellenséges lépést te-

endők nem lesznek. Erre az őrizet alól ismét a' házba bocsáttattak. — Febr. 5. fogadta ő Felsőége az angol király a' felsőház válaszfőírását, 6. pedig az alsóházét; 's mind a' kettőre igen kegyes választ adott. Valamennyi új külső követ febr. 5. udvarlott a' királynál, átnyujtván neki megbízó leveleiket. Ekkor fogadá el donna Maria portugali királyné követét is Abreu-Lima és Moraes Sarmante uu. — Ujyorki ujságok jan. 15ről érkeztek Angliába. Szerintök San M. Keon ur javaslata a' képviselőházban végzésé lön, melly által a' kormánypénzek kivétele a' bankból helybenhagyatott 's 118 szóval 9 ellen elfogadtatott. —

Febr. 7ikén az alsóházban Sir R. Peel némely észrevételeire azt felelé Althorp lord, hogy indítványt szándéka tenni, mellynél fogvást a' földmives lovak a' loadózástól mentessenek föl. — A' Globe 's Morning-Chronicle határozottan nyilatkoznak minden parlamenti beavatkozás ellen Shiel dolgába, mert 1) semmi czélt sem érhetni azzal el, mint-hogy senki sem köteles arról felelni, ha valamely dologban ma így, holnap úgy beszél. 2) ha ezen előtra példa lesz, az végtelenül ismételtethetik, mivel 6—700 szóló közt mindennap megtörténhetik, hogy a' házön kívül másképp szóljanak, mint a' házban, így a' nyomozásoknak vége nem szakadna, 's még sem fognának többet tudni, mint mostan. — Glasgow környékén a' roppant pamut-gyárokban dolgozó napszámosak egyszerre bérük fölemeltetését kívánván, minthogy azt nem csak meg nem nyerték gazdáiktól, de egyszerűs mind rögtön elbocsáttattak, 's ujjakkal pótolattak ki, a' gyárirtokosak ellen fölzendültek, 's mindent feldulván, és számos erőművet (machina) összerombolván az új napszámosakat a' gyárakból kiveték. A' zaj annyira jött, hogy a' gyárak védelmire katonaságot kelle Edinburgból oda küldeni. Paisley 's Glasgowban a' napszámosak ugyan még csendesek, de félhetni, hogy a' rossz példa őket is el ne csábítsa. — A' Sun meg van győződve, hogy a' ház, miután Shiel ur ügye előtte mint bíróság előtt áll, részrehajlás nélkül fog ítélni, 's azért, hogy Shiel ur hírével vevén saját jószágai megtámadtatásának azon hirtelen szót kiejtje e' férfi őszinteségét gyanuba hozni nem fogja. Evans ezredes (a' követház febr. 7. ülésében) azt hiszi, a' kormány azért könnyít a' földmivelés érdekein, hogy a' gabona-kereskedés monopoliuma minden reformjának ellenszegülhessen. Portugáliára nézve azt

állítá, hogy senki sem volna képesebb azt kormányzani, mint d. Pedro. — Az alsóházban febr. 4d. az ország belső állapotja jöve szóba. Shaw Lefevre ur a' szegényi törvény hiányait 's népre hatását úgy szinte az igen nagy helybeli terheket hozta fel, 's például több grófságot vagy megyét említe, hol szegény- 's egyház-adó fejében évenként egy-egy főre 12 pengő frnál több jut. „Mig, úgy mond a' szoló, a' szegényi adó nálunk Európa némelly kisebb országainak adómenyiségét felülmulja, sőt saját kormányköltségink felénél több: a' munkás osztály nem csak nagy inségben sinylődni, hanem rettentő erköcs- telenségbe is fog sülyedni. Anglia délszakán a' földművelő a' függetlenség ama' szellemét egészen elveszté, melly előbb az angol mezei nép ismértető bélyege volt. Most tartozásképen kívánják a' szegények felügyelőjé- től a' segedelmet, mit atyjaik kedvezés gya- nánt kértek. A' földművelő szemérem, piron- gás 's bánat nélkül oda utasítja gyermekeit, hogy ezen gyámolítástól várják éltük fentar- tását, 's ezek minden nevelés nélkül növén fel, felejtik, hogy éltük önállása saját kezők munkájától függ. Innen az irigység 's gyű- lölség közöttük, innen az olly borzasztó tör- vénsértések, mellyek 1830. az országot meg- fertőztették, 's azon gyujtogatások, mellyek az ország némelly részein mindegyre tarta- nak. Végre kéri a' parlamentet, hogy ha e- gyebet e' tárgynál nem tenne is ezen ülés a- latt, az ország legbensőbb háláját szerzené mind önmagának meg mind a' kormánynak. Morrison ur a' franczia szövetséget dicséri, 's hogy a' gyár-érdekek az utolsó évben kü- lönösen pártolva valának. 1832ben 262,221,780 ft. st. áru pamut hozatott be gyártásra. 1833ban 296,076,640 fnyi st., tehát száztól 12%el több. — 's száztól 46al több mint 1825ben. 1832- ben 17,398,378 font st. pamutárut vittek ki, 1833ban 19,659,672 ft.nyit st., azaz száztól 13 al többet; szóval: az utolsó tiz év óta száz- tól 88al többet. — Febr. 7ikén az alsóház- ban többen kérdezek Althorp lordot mi szán- dékban vagyon a' kormány a' ház 's ablaka- dó iránt? U a' választ mellőzte, 's oda utasi- tá a' házat, midőn a' költség fel fog vétetni. Hume ur a' testi büntetések számáról mind az egyesült birodalomban, mind a' gyarma- tokban hivatalos kimutatást kívánt a' britt se- reg minden ezredinél. Célja megtudni: men- nyire felelnek meg az ezredek parancsnoki a' parlament azon ohajtásának, mellyel a' tes-

ti büntetéseket megszoríttatni szándéka. El- lice ur, hadosztályi statutitoknak ezt meg- ígérte. — A' főposta-igazgató, minden pri- vilegiumot eltörleszteni határozá, mellyel a' postatisztek eddig a' kül- 's belföldi hírlapok szétküldetésiben 's árulásiban bírtak. Azok árulása egészen szabaddá fog tétetni. Kár- pótlást a' tisztek csak ott kapnak, hol privi- legiumaik parlamenti törvényen alapulnak. (mint a' külföldi lapoknál). — Az orosz kör- mány még sem szűnik meg a' lengyelség iránt szigorú rendszabásit üzni. A' krakói kath. püspök, igen tiszteletre méltó férfi császári ukáz által letétetett, 's Lengyelországból száműzetett. Ezen önkényi tett az egész len- gyel papságnál ellenszegülésre talált, melly az ujdon beigtatott főpapot elismérni nem a- karja. Az orosz kormány úgy fogja találni, hogy ha ellenállhatlan hatalommal bír is a' lengyelek személyökre nézve, az elmében 's lélekisméretben mindazáltal olly ellenszegülő erő vagyon, mellyet ukáz sem győzhet le.

Az alsóház febr. 7. ülésében Evans ez- redes szóba hozta, hogy a' ministerek pénz ügyet késő éjjel tanácskozás alá ne adjanak, mert a' tagok a' reggeli ülések által kifárad- nak (néha reggeli 3 óráig is együttül itt a' ház) Althorp l. ezt meg is ígérte. Erre O'Connell ohajtását nyilvánítja: illő volna a' ház munka- óráját általjában okosabban elrendelni, 's a' par- liamenti tanácskozásokat inkább nappal elő- venni. — Althorp továbbá nyilatkozatá, hogy a' munkarendre nézve a' múlt ülés szabályai megmaradnak, 's az ujjabb indítványokra hét- főt 's pénteket határozta a' renden álló tárgyak után, 's ha e' két nap nem lenne elegendő, szerdán is. Hume ur a' testi fenytésekről uj- ra kívánt tudósítást. Továbbá a' britt katonaság haszontalanságáról szólván azt állítá, hogy az csak a' költséget neveli. — A' Prussziából, Marianna hajón Amerikába indult, 's Ports- mouthba érkezett lengyelek, kik eleinte olly örömostakartak (mint állítják) Amerikába utaz- ni, hallván, hogy a' Havreba, 's Harvichba érkezett lengyeleknek a' fr. kormány vagy a' fr. országban maradást vagy Algirba indulást megengedé, föltették magokban a' hajót el- hagyni. Midőn azonban a' hajót el kellett vol- na hagyniok, szándékjokat megváltoztatván, se Amerikába indulni, se a' hajót elhagyni nem akarták. A' kapitány erőszakról tartván a' pol- gári hatóságok által e' dolog iránt hiteles jegy- zéket vétete föl, 's azt mind a' statutitoknak- kal, mind a' porosz küldöttel közlötte.

FRANCZIAORSZÁG.

Dupont de l'Eure ur elbocsátási levele, mellyet a' követház elnökéhez irt, 's mellyet az elnök eleinte vonakodott elolvastatni, fontos következésü lehet a' tömegre nézve. A' levél elején Dulongnak mint atyafijának halálából eredt szomorúságát adja a' követházból kilépte okául, de tovább azon politikát mondja fő okának, mellyet a' kormány kezdett, 's a' kamara utána folytat, honnan meg van győződve, hogy megbizóji parancsainak a' kamarában nem felelhet meg, 's inkább tisztétől vesz búcsút. „Elhatároztam úgy mond magamat már akkor, midőn láttam, hogy a' kormány 's a' kamara közös eredetöket feledve, a' julius-revolútiótól eltávolozának, elveit megtagadták, 's a' restauratio embereihez tértenek, 's az ország-igazgatásra nézve azt tették, mit semmi háznép-anya vagyona kormányára nem fogna tenni. Ez ál iránynak természetellenisége miatt azonban még mindig lehet reményleni, hogy a' kormány a' dolgok hatalmától, és saját érdekétől sürgetve őszinte 's egyszerű politikára fog térni, a' népfölségben bizni, 's a' quasilegitimitással, sőt legitimitással is felhagyván erőt, 's állást csak szabadelmű intézvényekben, 's a' nép érdekeinek kielégítésiben fog keresni. De lélekisméretre kérdezem: megnyertük é ezt? sőt ellenzöt; mit megtörténni, 's büntelen történni látánk: az a' főváros ostromállapotja, katonai törvényhatóság polgárra 's követre, inquisitorokodva zaklató csendtiszség; mind ehez egy milliárd adó, örök pótlékhitellel toldva, 400,000 főnyi sereg, melly se békét, se háborut nem ad, gazdagon fizetett diplomatia, melly külföldön, tudja isten! milly állást szerzett nekünk. Kérdezzük már most szivünkre tevéen kezünket: ez é, mit a' juliusi revolutio igért? Ezen állapot, mellyben a' stathatalom magának tetszik, veszedelmes az országra, 's annál komolyabb, mert se a' kormány, se a' mostani kamara hatalmában nincs e' veszélynek elejét vehetni 's a't.

A' követház ülésében febr. 8. Cabet ur ügye védelmében elolvasá a' Populaire vádlott helyét. „Uraim, ugymond, a' ministerek a' lengyelek ügyében, ros szokásaikról vádolván azokat, ezen elvet mondák ki: „Mondd meg, kivel társalkodol 's megmondóm, ki vagy.“ A' Populaire csak ezen elvet alkalmazá. O körülnézetta' királyszék környékén, 's csudálkozott, hogy ott a' restauratio híres embereit, 's ezek között ama' ministert látta, ki a' három-

szinü zászlót elégeté.“ D'Argout ur: „Cabet ur vádol minket, hogy őt rágalmaztuk és személyes becsületétől megfosztottuk. Nem tudom, elvesztette é azt, de nyilatkoztatom, hogy a' kormány őt soha sem rágalmazá. A' kormány senkit sem rágalmaz. Ez ugyan rágalmaztatik, de illy dolgokat soha sem méltat feleletre. Mig Cabet ur be nem bizonyítja, hogy a' kormány őt rágalmazá, a' „rágalmazó“ nevet visszatorlom reá.“ Néhány szózat: „De hisz Ön nem beszél a' háromszinü zászlórul“ Cabet: „A' minister 's a' kamara tudják, hogy én mindig gúnycélja vagyok a' Figaro rágalmazásinak.“ D'Argout: „A' Figaro nem kormány.“ Cabet: „Köztiudomás a' kormányt jeleli ki e' gyalázatosságok (infamia) bujtogatójának.“ Én itt nem személyt, hanem tetteket értek. A' Figarot a' csendtiszség fizeti, 's így a' „gyalázatosság“ kifejezést meg kell tartanom.“ D'Argout: „En azt ismét Öurelököm vissza.“ D'Argout 's Cabet között e' szóváltás olly heves lön, hogy majd pár-viadalnak kelle azt végeznie. Mig több tisztos követ, 's Rigny admiral oda vitték a' dolgot, hogy a' versenygök megkövették egymást, nyilatkoztatván mind ketten, hogy egymást személyesen megsérteni nem volt szándékjuk. — Egy párisi levél egyenközt (paralléllát) von azon idő (1830) közt mellyben Dupont de l'Eure kevéssel a' revolutio után az utcai ragaszlapok (affiche) végett törvényt javasolt, 's azt létesítette is, 's azon idő között, mellyben most Barthe minister a' laptozsérek ügyében javasolt és kapott törvényt. Amaz véres zendülés korszakában élt, midőn a' stathatalom legsürgetőbb szüksége a' nyugalom 's csend helyreálltatása volt bármí áron. Ez c-endes időben él, 's akkor hoz törvényjavaslatot, midőn a' kormányt a' kamarával együtt legalább ellenei hátralépés miatt vádolgatják. Barthe olly ügyben segítettett magán a' kamara által, mellyben az eskütt- és törvénytörések, 's a' független sajtó ellene léptek föl. Barthe ur megtagadja az eskütszékű a' lapárosok ügyében az ítéletést, noha a' ragaszlapokban ugyanazon törvény, mellyre Barthe hivatkozik, azt megengedi. Ez által B. ur önkényleg megvallja, hogy javaslata a' közvéleménnyel nincs öszhangzásban, mellynek e-zennel háborut üzen. Különös, hogy a' ministeriumnak csak némelly része lépe föl mellette. E' törvény a' fővárosban nem kedvező benyomást okoz. Érdekes, hogy Persil ur indítványánál fogvást az utczákon minden politikai dallást megtiltott, mi által kétség kívül sok

pört huzta nyakára. Cabet urat csak a' 43 republicanus pártolá, a' többi követ mind ellene volt. A' követház végzésénél fogva Cabet urnak az eskütszék előtt kell megjelennie.

SPANYOLORSZÁG.

Megvalósul, hogy Zea ur Spanyolországbul kiköltözik, febr. 1sójén Barcelonán keresztül már utban vala Roma felé, hol állandó lakását szándékozik venni. — Navarrában a' carlosistaság, jóllehet legközelebb junta'ok is megszökött, épen nem látszik fogyni; csupán kóbor fegyvereseik számát, hiteles értesítések szerint, még mindig 7—8000 tehetni, kik 500 vagy legfeljebb ezerig menő csapatokban szerte kószálják a' tartományt 's népét lázítják; a' kir. hadakat, mellyeknek erről vagy amarról közölgése felől a' papok által híven tudósíttatnak, mindenütt szemesen kerülnek, annál inkább a' velök megütözést; szinte bizonyos hogy pénzt 's hadiszereket d. Carlos agenseitől kapnak Angliából, sőt mint rebesgetik, majdan katona segedelmet is; nem rég egy kis szállító hajó került a' constitutionalisok kezébe, melly egész teher löszszerrel egyenest a' biscayai öbölnek tartott. Így van a' dolog a' baski tartományokban is. Febr. 8ikán beszélék a' párisi borsén, hogy a' Madritből 4ikén indult kurir két legujabb 's igen fontos tartalmu decretumot hozott volna, mellyek egyike a' cortes egybehívását tárgyzná, másika pedig don Joachim Ferrert financz - ministerré nevezné. A' spanyol status-papirosok borsé, a' kincstár tetemes fogyatkozásu állásának minap közzé tétele miatt, nagyot csökkent.

Gen. Jaugurey egy javaslatot dolgozott ki, melly szerint ő a' baski tartományokban legfeljebb két hét alatt a' támadást lecsilapítani vagy tökéletesen megsemmisíteni igéri, bahogy 1500 főnyi segédsereget kap azon hadlábhoz, mellyet most vezérel. A' terv (planum) gen. Valdesnél van jóváhagyásul. — Navarrai utazók beszélék, hogy a' Ronçal völgyön keresztül tett utjokban egész nap kemény puskaszót hallottak. Később megtudák, hogy az ütközet volt Zumalarréguy és general Lorenzo hadai közt, mellyben, noha vérontás után, az utóbbiak levének nyertesek 's hogy az insurgenseket futásban akadályozzák, előttük egy hidat is lerontottak. A' veszteség mind két félről igen nagy. — Rodilnak a' portugáli széleknél már 8000re menő serege van, mellyet ő maga nagy fáradsággal gyűjtögete a' környékben össze fiatal embe-

rekből jobbára 's földmivesekből. Ám de e' sereg, főkép mivel ujoncz, a' hosszas határok védelmire még is igen csekély; úgy hogy ha d. Carlos csak egy szikrányival bátrabb volna mint eddig, azon bizvást 's a' hol nekie tetszenék, keresztül törhetne. A' végőrségi várakat mindenütt polgár katonák őrzik, kik e' célra ön szántukból fogtak még Zea idejében fegyvert. Nevezetes azonban, hogy más helyeken, még mindekkorig sincsenek a' kir. önkénytesek lefegyverezve, mi elég tanujele: mennyire volt a' constitutionalis ügy mellett a' bukott ministerium buzgó. A' boldogult király (Ferdinand) halálakor, úgy szólva, már nem is volt az országnak rendes katonasága, ama' csekély számu bakancsosan kívül, kiket még Madritban népijesztgetés miatt táplálgattak. A' mi van, az azóta gyűjtetett jobbadon össze szükség és hazafiság által. A' kir. önkénytesek ügyét, kik mult october végén a' népre olly szépen puskázgattak, 's azóta tömlőczre csipve tartatnak, jan. utólján vette az illető törvényszék éltelés alá. A' népügyvéd közülök 73ra sürgetett halált, 20ra nyolez, és négyre 4 esztendei gályarabságot, a' többire rövidebb vagy hosszabb tömlőczöt. — Agusó és Tupin urak jan. 29ikéről kiadott kir. decretum által egy egészen új polgári törvénykönyv szerkesztére (javaslatképen) bizattak meg.

PORTUGÁLIA.

Carron hajó febr. 2kaig terjedő híreket hozott Portugáliából. Legfontosabb köztük, hogy Saldanha miután Leiriát bevette, nem vonult, mint hívek, Coimbrának, hanem visszazá a' santaremi táborhoz, mellyel újra kapcsolatban áll 's mellyel azóta az ellenségen több rendű ütközetet nyere. Jan. 30kán névszerint a' migueliták mind az ő (Saldanha) haditestét Pernesnél, mind a' Villafloret az assecai híd-nál egyszerre támadván meg, mind két helyről igen nagy veszteséggel verettek vissza. Pernesnél, (hol az ellenséget, számra mintegy 4000et, maga az ujdön kinevezett hadvezér gen. Povoas vezérlé), a' veszteség részükről holtak és sebeseiken kívül csupán foglyokban 800ra megy; a' másik helyen még számát nem tudni bizonyosan. Történtek ezeken kívül jan. folytában még más ütközetek is, mindenkor a' constitutionalisok győzödelmivel. Jan. 3kán Soares ezredes 700 emberrel Boa-Vistában egy 1000 főbül álló ellenségi csapat ellen küldetvén ki, azt egészen szétveré, 180at közülök elfogott, 3 álgjut 's minden tábor-és

életmszereiket elszedte. A' zsákmány-holmi közt találkozt Miguelnek a' csapat vezéréhez intézett levele is, mellyben azt arra kéré: hogy katonái közt, valamint a' többi generálok cselekesznek, nagyobb bátorításul terjesse hirét, hogy Lissabont az angolok már ostromolják. — Nem alaptalan volt a' gyanu, hogy Miguel Marvao város ellen, melly minap a' Spanyolbul ájtott portugáli constitutionalisok által oly dicsőségesen foglaltaték el, seregeket fogna küldeni; mert valóban küldött is, de mellyeket a' mondott hazafiak jan. 6kán nagy szégyennel visszaűztek. Jan. 18kán Lagosnál is megveretett egy migueli csapat; 's gen. Saldanha 25kén birtokába vette Torres-Novast, a' chavesi lovasságot pedig tönkreverte. Eyny győzelem után az ellenség tökéletes elszélyesztetése nemlátszik messze lenni.

N É M E T O R S Z Á G.

Kasselben a' esendtsiztség egy könyvárostól, ki némi hírlapokat akart kiadni, 's mindenik számat vizsgálat alá volt kész bocsátani, azt kívánta, hogy még politiai engedelmért is folyamódják, 's minthogy a' könyváros azt tenni vonakodott, a' lap megjelenését megtiltá. A' feljebbviteli törvényt azonban azt ítélte, hogy mivel se törvény, melly a' könyvárosnak azt köteletségül tenné, nincsen, se szokásban annak módja szerint nem alapult, a' hírlap megjelenése a' felhozott okból meg nem tiltathatik. Még más érdekes kérdés is fereg most Kasselben fen. Várton várják, mikép fog elhatároztatni azon kérdés, melly miatt a' mult országgyűlés feloszlatott. Valljon t. i. tartozik é az egyetem követe, egyéb statuszolgák szerint engedelmet kérni a' kormánytól? Berlinből febr. 4. írják, hogy a' Rajna áradásának meggátolhatása, vagy legalább a' veszély kisebbitése végett Hollandiával 's Bajorországgal egyezést szándékozik a' porosz kormány kötni a' gátok kiigazítása 's fentartása miatt. — Berlinben számos fiatal tanuló fogva van, mivel titkos politikai egyesületekben vön részt. — Haagai hírek után igen bizonyosnak mondják, hogy a' nassau ház (hollandi király atyavérségi) egyenesen megtagadá egyezését Luxemburg átengedése iránt akár egészen történjék az, akár részben.

S C H W E I Z.

A' genfi kormánynak nagy baja volt, nem csak azon alkalommal, midőn a' fegyvereket el akarta rakatni, a' lengyelek miatt ellenszégülvén a' polgárok, hanem akkor is, midőn néhány lengyelt akart elvitetni, mert ezek erőszakkal megszabadítottak; később azon-

ban a' város majd minden kerületéből ajánlközások érkeztek a' rend fentartására kész szándékból. — A' st. Galleni beszélő febr. 11. következőt mond a' zendülésről: A' lengyelek 's olaszok beütése Szavójába szerencsére roszul ütött ki. A' genfi kormány, kivált eleinte sok nehézséggel vala kénytelen szembe szállni a' rend végett, mert a' nép nagy része ha nem ellenzette is, bizonyosan rosz szemmel nézte a' szükséges katonai rendszabásokat. Mire összehivatván a' gyárirtokosokat 's boltosakat, hivatalos kútfőkből értesíté őket a' dolog mibenlétéről. Megparancsolá azután, hogy a' kik a' beütésben részt vettek, a' kaszárnyába gyülekezzenek. De a' lengyelek vonakodtak azt tenni. Bern elhatározta, hogy semmi lengyelt nem fogad be, ki a' cantont engedelem nélkül elhagyta. A' waadtlandi katonaság semmi erőszakhoz nem akar a' lengyelek ellen nyulni, ha mindjárt a' kormány parancsolja is. Genfi hírek után február 7kén az egész katonaság felszólittatott, melly mintegy 7—8000 főre mehet összesen. Későbbi hírek után az egész katonaság felett szemle tartatott. A' sereg igen derék szellemet mutatott. Ugyanazon nap reggel 43 lengyel szabad szándékkal a' kaszárnyába ment; ugy szinte a' Rolleban tartózkodó lengyelség is vissza indult Bern canton felé. — A' waadtlandi statustanács igen hosszú, 's felvilágosító felszólítást bocsátott a' polgársághoz, mellyben az egész történet folyását 's menetét előadván arra inti azt, hogy a' kormány 's hatóságok rendszabásai végrehajtását könnyítsék. Így végzi felszólítását: Schweiz 's Waadtland canton nem fogják tűrni, hogy nekik néhány idegen szabjon törvényt, 's ezen gondatlan viselet következésit ráuk tolja. Bármi részvétet gerjeszt is a' szerencsétlenség, a' türelemnek határa van, azt a' nemzet becsülete, köteleltségei 's a' népjog szabja ki. A' statustanácsnak ezeket kell szem előtt tartania 's védenie; ti pedig a' nyugalom 's rend megtartását elő fogjátok segíteni. Ez oly politikai történet, melly az egész schweizi republicát érdeкли! — Tudjátok, hogy Schweiznek neutralitását minden áron fel kell tartania, mert ez legdrágább joga: 's nem tűrheti, ha idegenek jönnek 's azt koczkatják, mennyiben némikép földét elfoglalják, ellenséges próbákat tesznek a' szomszéd országok ellen, mellyekkel Schweiz békében 's barátságos viszonyokban él. E' közönséges köteleltség minden cantonra ugy, mint egész Schweizra kihat. 's a' t. —

Szerkezteti Helm e c z y. Nyomatja Lander er.

16 számú levélünk 125 lapja első szelvé 36 sorában angol helyett olv. francia.